

HELSINGIN KAIKU

HELSINGIN VALITUT PALAT – OPAS KAUPUNGIN HISTORIAAN

TERVETULOA RETKELLE HELSINGIN KIEHTOVAAN MENNEISYYTEEN!

Pääset mukaan tutustumaan kaupungin eri aikakausiin ja tunnelmiin.

Voit kävellä 1930-luvun kadulla, katsella näyteikkunoita tai viettää vapaa-aikaa rannalla ja kokeilla vaikkapa uimapukuja. Jos väsyttää, voit pysähtyä 1950-luvun kotiin ja kuunnella siellä radio-ohjelmia.

Voit myös piipahtaa baariin ja soittaa jukeboxin hitit tai kurkistaa sisäpihojen salattuun maailmaan. Ota oppaaksesi ja omaksesi Helsingin Kaiku -lehti, jonka avulla löydät perille.

**1930-LUVUN
KAUPUNGIN
SYKETTÄ**

**KAUPUNKI-
LAISTEN
VAPAA-AIKAA**

**1950-LUVUN
TUNNELMAA
KOTONA**

**SURUA JA
KOHTALON-
HETKIÄ**

**KAUPUNGIN
MUUTTUVAT
KASVOT**

**1970-LUVUN
BAARIN
NOSTALGIAA**

**TALON-
MIEHEN
VALTAKUNTA**

**SKEITTARIN
VALPAS
SILMÄ**

BRONDININ kahvilasta Etelä-Esplanadi 20:ssä tulee 1910-luvulla taiteilijoiden suosima kokoontumis-paikka. Kanta-asiakkaisiin lukeutuvat Jalmari Ruokokoski, Tyko Sallinen, Wäinö Aaltonen, Rudolf Koivu ja

Eino Leino. Brondinistien joukkoon kuuluu myös Ponkki. ”Ponkki ei ollut taiteilija. Hänellä ei ollut mitään omaa alaa, mutta hän ymmärsi kaikkia. Vakinaista asuntoa ei kukaan muis-tanut hänellä olleen sitten opiskelu-

aikojen ja jokainen seurakunnan jäsen piti velvollisuutenaan majoittaa hänet kiinalaisena, silloin kun hän ilmestyi asianomaisen boksiin.”*

* Vilho Nenonen: Tavattiin Brondalla.

Jäätelömyyjä Sturenkadun ja Mäkelänekadun kulmassa. Sakari Pälsi, 1932.

MATKUSTAMINEN ja etenkin lentäminen on vielä harvojen herkkua. Malmin lentokentän avaaminen joulu-kuussa 1936 merkitsee vesitasojen ja Katajanokan lentosataman aikakau-den päättymistä. Helsingistä pääsee vuosikymmenen lopulla lentäen Tallinnaan, Tukholmaan, Kaunasiin ja Berliiniin. Kotimaanlennot suun-tautuvat Turkuun, Maarianhaminaan, Tampereelle, Vaasaan, Viipuriin, Imatralle, Ouluun ja Kemiin.

HELSINKI-OPAS VUODELTA 1934 suosittelee matkamuistoksi helsinkiläisten itsensäkin arvostamia käsitöitä, helsingitärten kutomia kan-kaita. ”Kun helsinkiläinen perheenisä lähestyy määrättyjä vuosia, panee hänen rouvansa hyvissä ajoin alulle ryijyn, tai kenties itämaisen maton.” Tällainen lahja on ”suurtyö, joka vielä lapsenlapsille kertoo valmistajansa ahkeruudesta ja taitavuudesta.”

Pariskunta Heikinkadulla. Sakari Pälsi 1930.

Ritarihuoneen puistikko, 1930-luku.

MERIVAARAN funkishuonekalut ovat 1930-luvun huippudesignia, jota ei löydy joka kodista. Mika Waltari kuvaa kirjassaan Appelsiinsiemen töölöläisasunnon modernia sisustusta. ”Jospa kotonakin olisi ollut tällaista,

kaikki kovin yksinkertaista ja kui-tenkin varmasti hyvin kallista, nuo suorat, hienot viivat, parin istuimen mustat kankaat ja nikkeliputket, lampputasot maitolasia. Tämän rinnalla tuntui koti kovin vanhan-

aikaiselta, salissa vanhaa, raskasta mahonkia, korkea peili, ruskea flyygeli ja kynttilänjalat, hollantilaiset lautaset seinällä tarjoilukaapin ylä-puolella, vanhat kehystetyt litografiat isän työhuoneessa.”

ÄÄNIELOKUVA TEKEE LÄPIMURRON

1930-luvun alussa. Leffateatterit joutuvat uusimaan laitteistonsa ja Kluuvikadun Piccadilly avaa ovensa 30.8.1931 Maxim-nimisenä. Teatterisali on Helsingin vanhimpia, vuodelta 1909. Äänielokuva nostaa suoma-laisen elokuvan suosiota ja Tauno Palon, Ansa Ikosen ja Regina Linnanheimon johdolla näyttelijöistä tulee tähtiä Hollywoodin tyyliin.

Raitiovaunuja Kaisaniemenkadulla, 1930-luku.

PANORAAMAVALOKUVAT

ovat laajoja maisemakuvia, jotka on toteutettu ottamalla yhdestä paikasta valokuva kaikkiin ilmasuuntiin. Kuvat yhdistämällä saadaan yhtenäinen, 360 astetta kattava näkymä. Varhaisimpien Helsinki-panoraamojen kuvaus-aikana koko rakennetun kaupungin saattaa vielä

nähdä kiipeämällä riittävän korkealle paikalle. Korkealta otetuissa panoraamakuvissa Helsinki piirtyy kokonaisuutena sellaisesta perspektiivistä, johon kaupunkilaisilla ei ole pääsyä. Kaupungin rajat ja rakenne hahmottuvat niissä yhdellä silmäyksellä, ikään kuin kolmiulotteisena karttana.

Rakenteilla oleva hotelli Torni. Olof Sundström 1930.

Kallion kirkko rakenteilla. Signe Brander 1911.

VANHA HELSINKI MUSEOON.

Vuonna 1906 kaupunginvaltuusmiehet asettavat erityisen muinaismuistolautakunnan, jonka tehtävänä on valokuvata ja jäljentää rakennuksia ja muita paikkoja, jotka pian uusirakennusten ja muitten muutoksien tähden kadottaisivat entisen näkönsä. Tehtävään palkataan Signe Brander, joka tunnetaan taitavana maisemavalokuvaajana. Työ jatkuu yhä, ja vuonna 1912 neiti Brander nousee vastavalmistuneen Kallion kirkon torniin ja tallentaa näköalan kirkkoa ympäröivästä työläiskaupunginosasta.

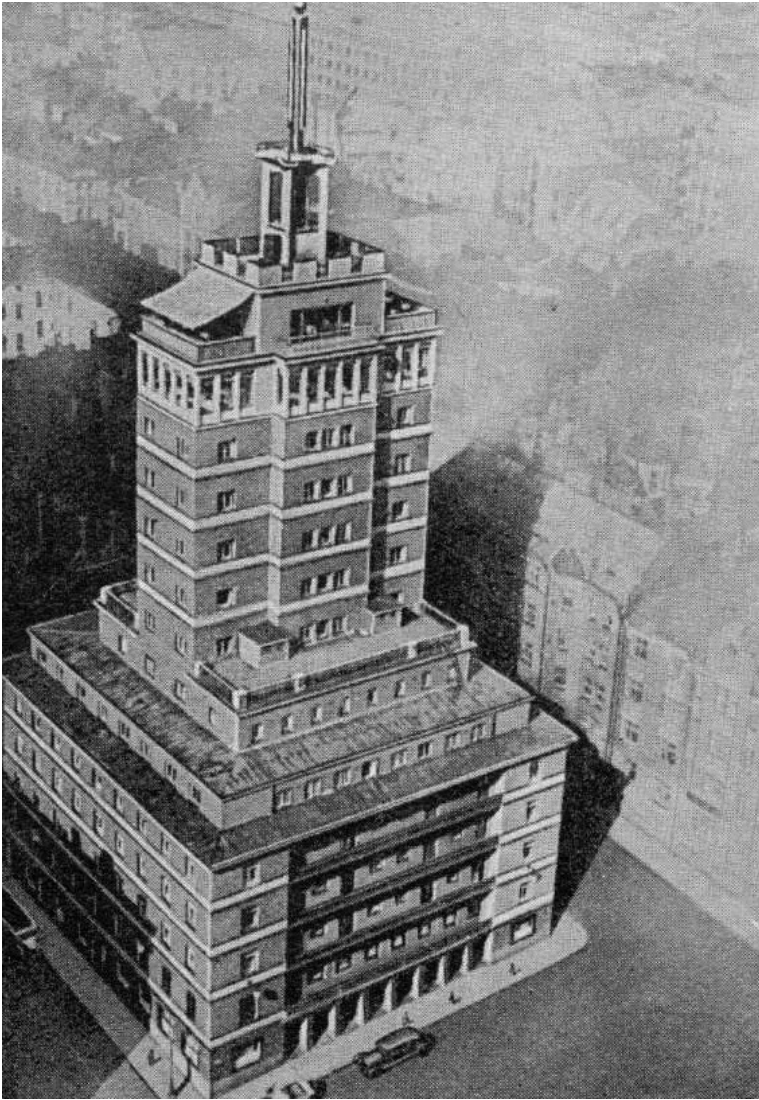
Sukkela ja rehellinen
poika
otetaan valokuvia myymään nyt heti.
Signe Brander.

HELSINKI lintuperspektiivissä. Valokuvaaja Eugen Hoffers on saanut omaperäisen idean nousta valokuvauskojeensa kanssa Nikolainkirkon torniin ja kuvata pääkaupunkiamme tästä korkeasta sijainnista. Näin syntyy uusi ja valloittava, täyden

Hoffersin alkuperäisen panoraamakansion kansilehti.

ympyrän lintuperspektiivinen yleisnäkymä kaupungista. Kuvat on toteutettu taidokkaasti ja ne on elegantisti sidottu yhdeksi panoraamaksi. Koko teos maksaa 72 markkaa, jokainen planssi 4 markkaa, ja ne ovat saatavilla herra Hoffersin ateljeessa.

PÄÄKAUPUNKIIN
MATKUSTAJAT

Hotelli Torni -
Helsingin ensimmäinen pilvenpiirtäjä!

Te saatte TORNIN Hotellissa ensiluokkaisia, hienoja matkustajahuoneita – mitä hintaluokkaa tahansa.

Jokaisessa huoneessa juokseva lämmin ja kylmä vesi, toaletti- ja kylpyhuone sekä puhelin. Tilavia tavaränäyttelyhuoneita ja saleja herroille kauppamatkustajille. Ravintolassa mannermainen ruoka ja palvelu. Viihtyisä ruokasali Hotellin vieraille.

Kahvila-Ravintola 13:nnessa kerroksessa. Suurenmoisen ihana näköala yli koko Helsingin ympäristöineen!

Hotelli Tornin mainoskortti 1930.

VAPAA-AJANVIETTOA 1800-LUVUN LOPULLA

Elintasoerot eri väestöryhmien välillä ovat suuret Helsingissä. Kaupunki kasvaa nopeasti. Varakkaampi väki viettää vapaa-aikaa kaupungilla,

kahviloissa, puistoissa ja luistin-radoilla. Työläisten työpäivät ovat pitkiä, jopa 12–14 tuntia ja heidän vapaa-aikansa rajoittuu sunnuntaihin.

Silloin harrastetaan, osallistutaan työväen omiin huveihin ja kesällä retkeillään kansanpuistoissa.

Rantaelämää Vuosaaren Kallvikissä 1910-luvulla.

HUVIRETKEILYSTÄ saavat onneksi nykyään nauttia yhä laajemmat kansalaispiirit. Kesäviikonloppuisin kaupungin rannoilla voikin tavata seurueita hankkiutumassa höyrylaivoihin, moottori- tai soutuveneisiin päämääränään viettää sunnuntai-päivä Helsingin iki-ihanilla rannoilla. Työväenyhdistykset, raittiusseurat ja työläisperheet retkeilevät Seurasaarella, Korkeasaarella, Lammassaarella tai muihin lähisaarissa.

Kesäpäivä meren rannalla.

Huvimatka
Koiton Kesä-siirtolaan Lam-
massaareen tänään sunnuntaina
20 p. t. k. Höyrylaiva „Söder“ lähtee
joka täysitunti Unionink. päästä Pitkän-
sillan vierestä klo 9 a.p. alkaen iltaan
asti. Laivamaksu 30 p. mennessä ja tul-
len. Perillä hauskaa. 10709
Hels. S. 2 k. 8 s. 60 mm.
S. V. L. 1 k.

Uusi Suometar 20.6.1909.

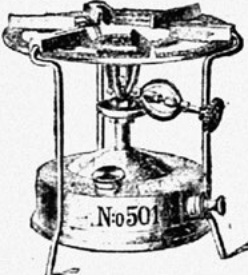
SALAPOLIISIKAMERAN TÄHTÄIMESSÄ

Nuori Nils Wasastjerna hankkii 1880-luvun lopulla salapoliisikameran ja ryhtyy kuvaamaan perheensä ja ystäväpiirinsä, nuorten flanöörien, elämää Helsingissä. Hänen kuvissaan helsinkiläiset kuljeskelevat Esplanadilla, viettävät vappua Kaisaniemessä ja luistelevat Pohjoisrannan luistinradalla, joka on nuorison suosima huvi- ja kurtiseerauspaikka. Aurinkoisena kevätpäivänä hän kuvaa kaupunkilaisia Eteläsatamassa seuraamassa, kun Murtaja, 1890 valmistunut Suomen ensimmäinen jäänmurtaja, avaa satamaa

Liikemies Rudolf Elfving ja asessori P.A. Rönnbäck päiväkävelyllä Pohjois-Esplanadilla.

laivaliikenteelle talven jälkeen. Näyttelyssä on esillä neljäkymmentä valokuvaa vuosilta 1889–1892. Varakkaaseen virkamiesperheeseen syntynyt Nils Wasastjerna (1872–1951) on nuoruudesta alkaen innokas valo-kuvaaja. Hän opiskelee ensin arkki-tehtuuria, mutta siirtyy vakuutusalan kautta sisustussuunnittelijaksi ja arkki-tehdiksi. Wasastjerna on arvostettu arkkitehtuurikriitikko ja kulttuurin ja rakennustaiteen suojelija, ja toimii myös Helsingin kaupunginmuseon esimiehenä 1913–1920.

PRIMUS
Maailman etevin Fotogénkelttiö.
„Yli 2,000,000 myyty“.
Paiitsi vanhempia malleja Vuoden uutuuksia:
Primus No 50I, jossa on polttajaventtiili ja jär-jestettävissä oleva liekki, täydellisin keittiö mailmassa.
Primus No 2I huokea, mutta vahva.
Primus Liliput No 30.
Välttämättömiä Primus tarpeita:
Primus Keittoliesiä. — Primus Silitysuuni. — Primus Ba-lansi. Osia ja tiivisteitä on aina varastossa.
Summissa ja vähittäin, myy
G. F Stockmann O. Y. 6484

Helsingin Sanomat 14.5.1905

HUOLESTUTTAVIA UUTISIA on kantautunut Töölönlahdelta ja muiltakin Helsingin rannoilta kesällä 1907. Merivesi on paikoin likaantunut niin pahoin, ettei uimahaluinen rohkene enää heittäytyä aaltoihin. Lisäksi likaantuneilta rannoilta nenään nousee kauhea löyhkä Kaupungin viemäriverdet johdetaan nimittäin suoraan mereen. Sekä meriveden että johtoveden laatu on ensitilassa tutkittava ja asioihin on saatava pikainen parannus.

JOKO SINULLA ON PRIMUS-KEITIN? Ruotsalaisten kehittämää Primus-keitintä saa nyt myös Helsingistä. Primus-keitintä voi käyttää niin ruoan valmistukseen kuin pesukoneen veden tai silitysraudan lämmittämiseen. Sillä voi kätevästi kiehauttaa vaikka kahvit viikonlopun huviretkellä.

Almerian Viinirypäleitä,
Rosmarineja, Tyrolin- ja monenmuunlaisia Omenia,
Rypälerusinoita ja Konfekt-Fukonia,
Krakmandelia, raapatuita,
Monenlaisia Pähkinöitä,
Paronia ja Bergamotteja,
Tuoreita Marmeladeja,
Kanderattuja Hedelmiä,
Ranskaa ja Wenäjän,
Suurin varasto
Delikatesseja, Konserveja
y. m. asken tulleita paljottain ja vähittäin kohtuulli-siin hintoihin myyvät
Veljekset Popoff.

Uusi Suometar 1.12.1885.

HELSINKILÄISKODISSA EI OLE liikaa tilaa 1950-luvulla. Kaupungissa on runsaasti 1–2 huoneen asuntoja ja keittiö on monessa kodissa myös makuuhuone. Tilastojen mukaan 30 % helsinkiläisistä asuu ahtaasti. Tämä tarkoittaa, että asunnossa on enemmän kuin 2 henkilöä huonetta kohden (keittiö mukaan laskettuna). Kotien ahtautta lisäävät alivuokralaiset. Pieniinkin asuntoihin saataan ottaa asuinpaikkaa tarvitseva

tuttu tai sukulainen. Isoihin asuntoihin puolestaan saatetaan majoittaa aivan ventovieraitakin, jos huoneen-vuokralautakunta katsoo tilaa olevan tarpeeksi.

RADIOSTA on tullut todellinen joka kodin kaluste! Tyylikkäästi muotoiltuja laitteita kuunnellaan hartaudella ja mikäs on kuunnellessa, kun ohjelmaa tulee jo aamuvarhaisesta iltamyöhään, niin vakavaa kuin viihdettäkin. Kuulijakunta on otettu huomioon perheen pienimmistä alkaen. Kokonaiset koululuokat keskittyvät kuuntelemaan Markus-sedän rattoisia ohjelmia, mihin lahjakkaimmat pääsevät esiintymäänkin.

HETEKÄ on eniten myyty sänkymalli Suomessa, sitä on valmistettu lähes miljoona kappaletta. Leposohvaksi tai vuodesohvaksi kutsutun vuoteen toi markkinoille 1932 Helsingin Teräshuonekalutehdas. Yrityksen nimi lyheni muotoon HeTeKa ja sillä nimellä kansa alkoi kutsua kaikkia samantyyppisiä sänkyjä, vaikka valmistajia on ympäri Suomen kymmenittäin. Riippumatta siitä, kuka mallin on kehittänyt, se on saavuttanut suomalaisten jakamattoman suosion helppokäyttöisyytensä ja hygieenisyytensä ansiosta.

YLEISET SAUNAT korvaavat helsinkiläiskotien puutteellisia peseytymismahdollisuuksia. 1950-luvun alussa 56 % asunnoista on ilman kylpyhuonetta ja 60 % ilman lämmintä vettä. Vuoden 1951 puhelinluettelosta löytyy 59 yleisen saunan yhteystiedot.

Valinnan varaa löytyy Elannon Saunasta Helsinginkadulla Keskustelu-seuran saunakerhoon Kulosaaressa, Hotelli Klaus Kurjen saunasta Bulevardilla Marttilan saunoihin Pitäjänmäellä. Saunan jälkeen. Nils Andersson 1976.

MITÄHÄN, JOS RYHTYISIMME FILMAAMAAN?

Kaitafilmauksesta kehittyi 1950-luvulla suosittu jokamiehen ulottuvilla oleva harrastus. Se näkyi kaitaelokuvausvälineiden jatkuvasti kasvavista myyntinumeroista. Lisäksi kaitaelokuvaajien yhdistyksiä syntyi tiheässä tahdissa. Mistä johtuu tämä räjähdysmäinen suosio? Katsokaapa valokuvianne ja kuvitelkaa, miten mukavaa olisi nähdä lapsenne kävelyharjoitukset todella ELÄVINÄ kuvina! Suurin osa haluaa filmata perhettään – vaihtaa valokuva-albumin filmpurkkiin. Jotkut innostuvat valmistamaan kilpailuelokuvia, mutta sehän on jo eri juttu. Näyttelyssä on esillä Ensio Hietalan kaitafilmejä 1950-luvulta Länsi-Herttoniemestä.

PAINEKATTILA on mainio tapa valmistaa ruokaa. Kuuma höyry kypsentää ruoka-aineet tiiviin kannen alla suuressa paineessa. Valmistusaika on paljon lyhempi kuin tavallisessa kattilassa ja ainekset pysyvät kiinteämpinä. Pikapadassa on mekanismi, joka sulkee padan tiiviisti. Ruokaa valmistessa pitää kuitenkin olla tarkkana kellon kanssa, ettei paine kattilassa lennätkä ruokaa taivasiin!

El enää pohjaan palanutta puuroa ja kuivunelta ruokia!

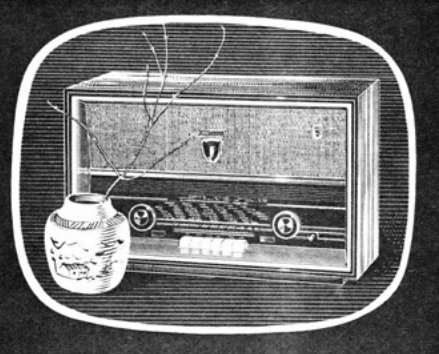

Pikapata
poistaa Teiltä lopullakin nuo huolet.
Säästää aikaa, vaivaa ja polttoaineita.
Sopii kaikkeen käyttöön mihin valurautapata yleensä.
Säilyttää parhaiten makuineet keitettäessä.

Yksinkertainen ja vaaraton käyttö. H a l p a h i n t a.

Saatavana Oman Kodin tavaranvälitysosestosta sekä rautakaupoista.

Valmistaja:
Veljekset Friis Oy.
Yksipihlaja.

Valitkaa *NovoSonic* uusi ääni, uusi ulkonäkö

Sävyttävänä on yleiseen tietoisuuteen iskeytynyt Philips-radioiden NovoSonic-tunnus — uusi ääni. Tästä sanomasta on tulit jo ohje, luotettava suuntaviitta, jota seuraamalla jokaisen on turvallista valita vastaanotin. Jos haluatte kotinne hyvän radion, ottakaa aikaa ja kätäkää itse kuuntelemaan NovoSonic-ääntä. Philips-radiovastaanottimien muotoilussa on siirretty yhä matalampiin ja pitkänomaisempiin malleihin — puhtaita suoria viivoja ilman turhia helyjä. NovoSonic 572 A on keskihintaluokan radio, joilla on kaikki loistoradion ominaisuudet.

PHILIPS

HINTA 39.500.—

Älkää unohtako PHILIPS-säiliöviijä.

TALVISODAN ENSIMMÄISENÄ PÄIVÄNÄ

30.11.1939 Neuvostoliiton pommikoneet tekevät ilmahyökkäyksen Helsinkiin. Pommituksessa kuolee 91 ja haavoittuu 236 henkilöä. Toisen maailmansodan

rajuimmat pommitukset koetaan helmikuussa 1944. Kolmena yönä kymmenenpäivän välein pommikoneet pudottavat lähes 12 000 pommia, joista

Rakennus liekeissä pommituksen seurauksena 1943.

RAUTATIEASEMAN rahtitavara- asemalla paljastuu marraskuussa 1929 pirtun salakuljetusyritys. Suurikokoisesta rahtilaatikosta löytyy tarkastuksessa piano, jonka sisällä on yhteensä 140 litraa spriitä. Rahdin lähettäjä, 35-vuotias toimeton asioitsija Eetu O.,

kertoo kuulusteluissa hankkineensa spriin parilta tuntemattomalta mieheltä. Pianokotelon hän on teettänyt kahdella tuhannella markalla puusepänverstaassa alkoholin salakuljetusta varten. Sorta- valaan matkalla ollut pianokotelo on käytössä ensimmäistä kertaa.

Pirtulasti Rautatieasemalla. Rikosmuseo.

740 osuu kaupunkialueelle. Helmikuun pommituksessa kuolee 146 ja haavoittuu 356 henkilöä. Lisäksi 109 rakennusta tuhoutuu. Radio-ohjelma: Reportteri Veikko Itkonen. Yle Elävä arkisto.

GUSTAF FREDRIK JA MARIA EVELINA

Rosenströmin neljä lasta kuolee pieninä kahden vuoden sisällä. Lapsista on tehty muistotaulu, jossa on valokuva kustakin lapsesta arkussa sekä lasten hiuksista tehty koriste. Vaikka kuolleisuus alenee 1800-luvun lopulla, Helsingissä kuolee tuolloin vielä joka neljäs alle yksivuotias.

Nykyisin imeväiskuolemia on koko Suomessa vuosittain noin 100.

Rosenströmin lasten iät ja kuolinsyyt:

- Ellen Maria**
2.12.1888 – 31.1.1891 (2 v 1 kk 28 pv)
Yksi viikko kuivaa keuhkokuumetta.
- Fredrik Rudolf**
3.11.1889 – 28.9.1891 (1 v 10 kk 28 pv)
Aivotulehdus.
- Einar Valdemar**
6.2.1891 – 5.3.1892 (1 v 27 pv)
Pitkäaikainen sairaus.
- Fredrik Valdemar**
10.8.1892 – 26.11.1892 (3 kk 16 pv)
Pitkäaikainen sairaus.

MUISTO VUODELTA 1918 Moni vuoden 1918 sisällissotaan osallistunut haluaa ikuistaa itsensä valokuva-ateljeessa ennen rintamalle lähtöä. Väliaikaisia valokuvaus-ateljeita pystytetään jopa rintamien läheisyyteen. Sodan jälkeen nämä valokuvat saattavat muodostua kohtalokkaiksi, kun haetaan syyllisiä ja osallisia veritekoihin. Pelkkä ateljee-kuva saattoi muodostua ratkaisevaksi todisteeksi. Siksi jotkut piilottelevat näitä ateljeekuvia vielä vuosia sisällissodan päättymisen jälkeen.

MAAILMANLOPUN FIILIS Timo, Mikko ja Antero ovat Ruttopuistossa, kun he näkevät paksun mustan savupilven. ”Me arvattiin heti, että makasiinit palaa”, pojat sanovat. He pitävät täysin selvänä, että palo on tahallaan sytytetty. He aikovat seurata näytelmän loppuun saakka. ”Pitää hakea kaljaa lisää.” Makasiinien ympärille kerääntyy satoja, ellei tuhansia kesätunnelmassa olevia ihmisiä. Kaikki kuvaavat kännykällä ja kutsuvat lisää tuttuja paikalle. Makasiinit paloivat 5.5.2006.

KATAJANOKAN VANKILA Vuonna 1837 valmistunut Helsingin lääninvankila on toiminnassa vuoteen 2002 saakka, viimeiset vuodet tutkinta-vankilana. Nokalla ovat istuneet niin presidentti Risto Ryti kuin huijari Ruben Oskar Auervaara. Vuonna 2002 Helsingin kaupunginmuseo valokuvaa vankilan sisätilat ennen kuin se muu- tetaan hotelliksi.

Katajanokan vankilan selli. Sakari Kiuru 2002.

HELSINKI 1878 Helsingin kaupunginmuseo tilaa pienois-mallin Bruno Aspelinin malli-toimistolta. Se perustuu vuoden 1878 karttaan. Se valmistuu osissa vuosina 1917–1931 mitta-kaavassa 1:500. Malli näyttää Helsingin muutos- ja kasvukaden alussa. Pienoismalli on esillä

1980-luvun alkuun asti, yli 50 vuotta Hakasalmen huvilassa ja sen jälkeen Raitioliikennemuse-ossa 1990-luvun lopulta vuoteen 2008. Pienoismallista löytää tuttuja maamerkkejä, mutta siinä on myös puutteita ja virheitä, koska se on tehty jälkeensä kuvien ja karttojen avulla.

OLYMPIA-HELSINKI Taiteilija Aarne Nopsanen (1907–1990) piirtää Helsingin matkailutoimiston tilaaman tyyli-tyllytelyn väritetyn kartan kaupungista Helsingin kesä-olympialaisia varten 1952. Kartasta otetaan vain muu-taman kappaleen koevedos eikä se leviä laajemmin.

Yksityiskohta Nopsasen kartasta.

Helsinkiä esittävä propagandakartta 1800-luvun puolivälistä.

LINNOITUS JA KAUPUNKI Helsinkiä esittävä saksalainen propa-gandakartta on Krimin sodan ajalta 1850-luvun puolivälistä. Sen tarkoitus on näyttää voittamaton linnoituskau-punki. Englantilais-ranskalainen laivasto pommittaa Viaporin elokuussa 1855 kolmen vuorokauden ajan. Pom-mituksissa kuolee 55 ja haavoittuu 204 venäläistä ja linnoituksessa tuhoutuu rakennuksia. Kaupunki ei vahingoitu.

Keisari Nikolai I.

UUSIA VALONLÄHTEITÄ

Kaasuvalo on jo 1860-luvun alkupuolelta valaissut kaupungin keskusta-alueita pimeinä aikoina. Lyhtyjä on kaupungissa jo viidettä sataa, ja julkisia tilojakin valaistaan kaasulla. Sähkövalo otetaan käyttöön 1877 rautatien konepajan pihalla. Sähkön tuottamiseen käytetään ns. Grammen dynamoita. Kesällä 1878 ravintoloitsijat Kämp ja Lindgren valaisevat sähköllä Kaivopuistoa soitannollisten iltojen aikana.

SUOMEN KAARTIN TULOJUHLA

Noin 500 kaartilasta palaa Turkin sodasta 9.5.1878 junalla Pietarin kautta Helsinkiin. Väkijoukko hurraa, ja vastaanottojuhlaa vietetään Töölön puistossa. Puheet pidetään suomeksi

ja ruotsiksi. Sitten joukot marssivat yleisön saattamina kaupunkiin. Ylioppilashuoneen kohdalla kuullaan ylioppilaiden laulutervehdys. Kaartilaiden mukana Balkanilta on tullut kreikkalainen noin 10-vuotias

orpopoika nimeltään Aleksei Apostol, jonka kapteeni Ramsay ottaa kasvatikseen. Keisari on myöntänyt sotilaille Yrjönristejä tunnustukseksi urhoollisuudesta.

Vanha Kättilöopisto Tehtaankadulla. K. Helve 1923.

Dagens Nyheter 17.8.1878

BRUNNSHUSET.
1 dag Lördag den 17 Augusti
Musikalisk Soirée
af
Bjelomorska regementets musikkår
under anförande af Herr Kapellmästar **H. A. Feiler.**
Början sker kl. **1/2 8 e. m.**
Biljetter jemte program å **25 mk.**
Vid mörkrets inbrott upplyses parken af elektriskt ljus.

LASTEN TERVEYDENHUOLTO

on astunut aimo harppauksen eteenpäin. Iloksemme uusi lasten-päästöhuone avaa ovensa ja lisäksi Rokon-istutus-toimisto järjestää kaupunginosittain lapsille rokotuksia ehkäistäkseen isonrokon leviämistä maassamme. Tarkempaa tietoa ajan-kohdista saa sanomalehdistä.

Kuulutuksia.
Rokon-istutus.
Määrättyyn rokon-istutukseen, jota määrättyä järjestystä toimitetaan joka tiistaina talossa n:o 13 Abrahaminkadun varrella (Griffinin kadun kulmassa), tullaan tulevaisuudessa tiistai-15 p. lokak. klo 11 e. pp. lapset, joihin ei vielä ole rokotettu, huviloista läntisen wiertotien sekä Odes- & Humlefinin välillä. Rokon-istutus-toimisto.

Uusi Suometar 11.10.1878

KESKIOLUEN VAPAUTTAMINEN

Alkoholiliike perustaa 1962 Kanta-ravintolat Oy:n, jonka olutravintola-kokeilussa yritetään ohjata kulutusta väkevistä alkoholijuomista mietoihin. Kokeilusta saadut myönteiset tulokset vaikuttavat osaltaan keskioluen vapauttamiseen myytäväksi elin-tarvikeliikkeissä ja kahviloissa 1969. Uusi laki tuo keskiolutravintolat katukuvaan ja lähiöihin. Helsinkiin avataan Richard’s Pub ja Annan Pub 1969. Brittityylinen Angleterre avautuu 1976 Fredrikinkadulle, jossa

se yhä toimii. Pubit edustavat uutta anniskelukulttuuria. Ruokailu ei ole pakollista, vaan paikat ovat juomista ja seurustelua varten. Vielä 1980-luvun alussa neljännen veroluokan A-olut on keskiolutta suositumpaa, mutta vuosikymmenen loppuun mennessä keskiolutta alkaa saada hanasta ja se syrjäyttää A-oluen.

Ravintola Kultaisen Oravan Grillin ovimies, Ympyrätalo. Simo Rista noin 1970.

SUOMEN SUOSITUIMMAT KAPPALEET 1975

1.	Marion
2.	Erkki Junkkarinen
3.	Vicky
4.	Fredi
5.	Hurricanes
6.	Katri Helena
7.	Sleepy Sleepers
8.	George Baker Selection
9.	Katri Helena
10.	Erkki Liikanen
11.	Erkki Liikanen
12.	Gloria Gaynor
13.	Kivikasvot
14.	Wess & Dori Ghezzi
15.	Rock ‘N’ Roll Band
16.	Teach-In
17.	Juice Leskinen & Coitus Int.
18.	Labelle
19.	The Rubettes
20.	Carl Douglas

ÄÄNILEVYJÄ KASETTEJA TUNNELIN LEVY ASEMATUNNELI

Tunnelin Levyn mainos.

Saksalainen pajatso 1920-luvulta.

ENSIMMÄISET jukeboksit eli levyautomaatit saapuvat Suomeen 1930-luvulla. Singlelevyjä soittavat laitteet otetaan käyttöön 1950-luvun puolivälissä ja esimerkiksi Linnanmäen kahvilassa on pitkään käytössä sinne 1956 hankittu saksalainen Seeburg-jukebox. Aluksi laitteet kuuluvat yksityisille yrityksille, mutta Raha-automaattiyhdistys alkaa vuodesta 1962 hallita valtaosaa jukebokseista. Suosio on huipussaan 1970-luvulla jolloin kahviloissa ja ravintoloissa on 2800 RAY:n laitetta. 1980-luvun lopulla niitä on enää noin tuhat. Äänentoistolaitteiden kehittyessä jukeboxit vähenevät, mutta niitä on edelleen aktiivisessa käytössä niin baareissa kuin harrastajilla.

PAJATSO saapuu Suomeen 1920-luvulla. Saksasta tuotujen pelien nimi Bajazzo viittaa italian sanaan pagliaccio, narri, jonka hattuun pelissä pyydystetään kuula. Aluksi pajatso kielletään uhkapelinä, mutta kielto kaatuu oikeudessa 1928. Ensimmäiset suomalaiset peliautomaatit valmistetaan 1929. Pelit ovat yksityisten hallinnassa, mutta 1933 alkaen raha-automaattien pito sallitaan vain hyväntekeväisyysjärjestöille. Rahapelit nähdään paheellisina ja

tulot halutaan ohjalta hyvään tarkoitukseen. Tätä varten perustetaan 1938 Raha-automaattiyhdistys (RAY). Klassikkoasemaan nouseva 50 pennin pajatso otetaan käyttöön 1967. RAY:n toiminta perustuu 1970-luvulle asti pääasiassa pajatsoihin ja jukebokseihin. Suosion huipulla 1970-luvun lopussa käytössä on jopa 8500 pajatsoa. Suosio kääntyy vähitellen laskuun, jota kiihdyttää 1986 lanseerattu RAY:n Pokeri. Viimeinen pajatso poistuu käytöstä maaliskuussa 2015.

Ravintola Laatu-Haiti, Snellmaninkatu 19. Kari Hakli 1972.

TUNTEMATTOMAKSI jäävä punavuorelainen puuseppä alkaa pitää päiväkirjaa 1.1.1892. Päivittäiset kommentit säästä, töistä ja päivän kulusta ovat toteavia. Vakituista työtä ei ole, ja hän kulkee työkalupakkei-neen pihalta toiselle kyselemässä korjattavia huonekaluja. Keväällä on tuottoisampi työtilaisuus, höyrylaivan sisätilojen laittoa. Vaimo Fina käy ahkerasti kirkossa, naapurin kanssa otetaan joskus ryyppy tai olut, muuta ei juuri tapahdu. Uudenmaankadulla tapahtuneen kaksoisitsemurhan ja muut sanomalehtien kohu-uutiset kirjoittaja kuittaa maininnalla. Merkinnät päättyvät saman vuoden heinäkuussa. Emme tiedä, miten tarina jatkuu.

TALVITYÖTTÖMYYS on Helsingissä tuttu ilmiö, mutta vuosina 1891–1894 tilanne on vakava. Talvella 1891 kaupungin poliisikamari raportoi: ”Ilmeisesti jo marraskuun alusta lähtien alkoi täällä esiintyä yleistä työn puutetta, ja se työläinen, joka joko ajattelemattomuudesta tai kevytmielisyydestä oli jättänyt tekemättä säästöjä aikaisemmasta hyvästä työansiostaan, kulki nyt synkin otsin ja mielin kohti ankaraa talvea.” Työttömiä on enemmän kuin koskaan ennen eivätkä he enää kärsi hiljaa: esiintymiseen tulee uhkaa. Kaupunki perustaa työnvälityksen ja tarjoaa hätäaputyötä.

Katusoittaja soittaa pihalla omatekoista viuluun. Väinö Kannisto 1940-luku.

Puuseppä työssään. Joel Nokelainen 1982.

KAMALA KAKSOISMURHA ”Eilen aamulla tapahtui täällä kahden hengen murha, niin kamala ja samalla liikuttava ja surkea laadultaan, että sen vertaista tuskin kokaan ennen on ollut meidän maassamme. Klo 6 aikaan aamulla päät-tivät konttoristi Ossian Eng-vall ja ravintolan neitsyt Ellen Forsman päivänsä edellisen asunnossa Uudenmaankadun talossa nro 4 siten, että edel-linen ampui ensin rakastajat-tarensa ja sitten itsensä.”

Lehdet uutisoivat ahkerasti 2.3.1892 sattuneesta tragediasta.

SUURKAUPUNGIN PIHAT ovat usein karuja ja varjoisia, mutta lasten leikkeihin kelpaavat kaikki suojaisat kolot, kellarin käytävät ja jopa jäteastiatkin. Leikitään hippaa, hypätään ruutua. Pihalla levitetään kiiltokuvat, neppisautot tai marmorikuulat asvaltille ja pelataan palloa,

Lapsia leikkimässä Kalliossa. Eino Heinonen noin 1950.

Lapsia leikkimässä hiekkakasalla pihalla. Eino Heinonen 1950-luku.

vaikka se on kielletty. Kuivumassa olevat pyykkit ovat siinä touhussa vaarassa. Talonmies rouvineen pitää kuria, mutta aikuisen silmän välttääessä kokeillaan rajoja vaikka kiipeämällä palotikkaita. Ainahan voi pyytää äitiä ikku-naan, jos hätä tulee.

Ote kiinteistön järjestyssäännöistä.

Torihinnat 6—12 p:nä maaliskuuta.

Ryhtimaan ja puutarhan tuotteita.
Permat 5 litraa 45—50 p.
Lautat kpl. 5—15 p.
Porkkanat 5 litra 60 p.
Punajuurikkaat 5 litra 60 p.
Pippurinjouet kg. 70—75 p.
Maa-erikset 5 litra 3 m.
Palsternakat 5 litra 50 p.
Purjoitit kpl. 5—10 p.
Sillit kpl. 10—20 p.
Dillit nippu 10 p.
Persilja nippu 10 p.
Sikoriiallaati kimpun 10 p.
Sipulit kg. 25—30 p.
Ruohosipuli kimpun 10 p.
Raharberi kg. 3—20 p.
Vesikikset suolakurkut kpl. 4—5 p.
Kikkai-kaali 50 p.—1. 50 p.
Valkokali 50—20 p.
Hapankaali litra 45 p.
Viirekkaali 15—35 p.
Meirani kimpun 10 p.

Karjan ja meijerin tuotteita.
Maito, kuorimaton, litra 20 p.
Suu. kuorittu, litra 10 p.
Terminatto litra 20 p.
Kerma litra 60 p.
Pöyryä kilogr. 2—2. 20 p.
Runkavoi 10 kilogr. 25 m.
Meijeri juna. lihaa kg. 1. 50—1. 90 p.
Sena. sena. lihaa, kg. 20—30 p.
Maalajijuna kpl. 40—50 p.
Ervilijuna kg. 1. 20 p.
Tuore lehmäliha 10 kg 5—7 m.
Palkattu sena 10 kg 8—10 m.
Tuore siuna 10 kg 12—12.50 m.
Suolainen sena 10 kg 13. 50—14 m.
Tuore lampaaliha 10 kg 8—10 m.
Palkattu sena kg 1 m.—1 m. 20 p.
Jästerasikka 10 kg 8—9 m.
Vaukka kpl. 3—4 m.
Vaukka kunka kpl. 90—1. 20 p.
Kielet kpl. 1. 10—1. 40 p.
Tuore poronliha 10 kg 8—9 m.
Sevustettu sena 10 kg 14 m.
Tuore poronliha 1 m.
Hiierynnekkarat kg 80 p.
Voi. litra 35 p.
Suomen kana pari 2. 50 p.
Vaukka . . . pari 3 m.
Salvelatit kpl. 5 m.
Kalkkamat kpl. 7—8 m.
Hauket kpl. 4—5 p.
Maa. . . 1. 40—2 m.
Tousselaamat 70—100 m.
Kantolohut 100—140 m.
Tousselaamat 100—150 m.

Pellon ja niityn tuotteita.
Kaura holtolitra 8. 50 p.
Ruisjauho 10 kg 2. 50 p.
Levotyt ohraujatit 10 kg 3. 50 p.
Ohraujatit 5 litraa 1. 50 p.
Murot sena 5 litraa 1. 50 p.
Höyrykeitetyt kaurajyvät 5 litraa 1 m. 50 p.
Valkotit herneet 5 litraa 1. 50—1. 70 p.
Viljerit sena 5 litraa 1. 50 p.
Sena. sena 5 litraa 1 m.
Isokievit 10 kg 2. 90—3. 20 p.
Hapennot kovat 10 kg 4. 50 p.
Rii-keitit kpl. 20 p.
Vauk. leipä kpl. 40—50 p.
Vaukkoja kg. 40 p.
Timoteileinat 10 kg 1. 20 p.
Niityleinat 10 kg 90—90 p.
Oikiepo 50 p.

Moren ja veden tuotteita.
Tuore lohik 5 m.—3. 50 p.
Suolatit . . . kg. 2. 10 p.
Tuore taimen kg. 2. 10 p.
Ervilijouet 5 litraa 1. 50 p.
Suolatit silakka 10 kg 1. 70—2 m.
Tuore hauki kg 90 p.
Maa. kg 1 m.
Kuha kg 90 p.
Lahna kg 1. m.
Sikka kg. 1. 50 p.
Tuore silakka kg 30 p.
Kuu. kg. 40—50 p.
Maukot kg 35 p.
Nahkiset 100 kpl. 4 m.
Lusikkala kg. 45—50 p.
Maukumatti kg. 2. 20 p.
Maukumatti kg. 4 m.
Kruunika kg. 5 m.

Metsätuotteita ja riistan.
Pyyt pari 1. 70—1. 90 p.
Maukumatti pari 1. 25 p.
Teerit pari 2. 50 p.
Meitit pari 4. 50 m.
Jänis kpl. 1 m.—1. 25 p.

Rautatieasemalla:
Koirahat metrin syli 14—16 m.
Mäntyhäat metrin syli 10—12 m.
Kuuhiat metrin syli 10—11 m.

Rautatienorilla:
Koirahat kuorma 4. 50—6 m.
Mäntyhäat kuorma 4. 50—5. 50 m.
Saunatit kuorma 5—8 m.
Puhallit laukki 7—8 m.

Hedelmät, marjat y. m.
Omenat 5 litraa 2. 50 p.
Puhallit litra 40 p.
Karpalot litra 20 p.

Tuotteen tuotteita.
Kavramat metri 50—60 p.
Tikkumatot metri 40—60 p.
Savut kpl. 1. 50—2. 50 p.
Ampurit kpl. 90 p.—1 m.
Puuoskikat kpl. 3—3. 50 p.
Puuoskikat kpl. 2—3 m.
Kiuhi kpl. 60—70 p.
Rysät pari 1. 50 p.

Päivälehti 15.3.1892

KAUPUNGIN SOUNDTRACK

Kaupunkiaänet vaikuttavat meihin jokaiseen. Toisille ne jäävät tausta-ääniksi, jotka huomaa vasta sitten kun ne vaikenevat. Joihinkin kaupunki-laisiin äänet vaikuttavat voimakkaasti

eikä niistä tunnu pääsevän eroon vaikka haluaisikin. Kesällä 2015 äänitaitei-
lija Mikko H. Haapoja dokumentoi Helsingin äänimaisemaa kaupungin historiallisen keskustan halkaisevalla linjalla, Tähtitorninmäeltä Kallion

kirkolle. Haapoja on koonnut äänistä 16 minuutin mittaisen soundtrackin, jossa kesäinen Helsinki avautuu eteemme äänien välityksellä. Sitä kuunnellessa voi havaita, kuinka vah-
voja muistijalkia äänet jättävät meihin.

Panoraama Kallion kirkon tornista etelään. Etualalla Siltasaarekatu. Anton Rönnberg 1931.

VIIMEINEN PUHELINKOPPI

Puhelinkoppien kohtaloksi koituu kännykkä. Kun Suomesta 1990-luvulla tulee vauhdilla matkapuhelinten

käytön edelläkävijä, yleisöpuhelimien tarve vähenee radikaalisti. Lopulta kaupungin puistoista ja kaduilta tuttu kadunkaluste löytyy enää vain Sofiankadulta, vuonna 1998 avatusta katumuseosta. Katumuseon puhelin-kopin kohtalo on sinetöity, kun se joutuu useamman kerran jäte- ja huoltoauton kolhimaksi. Lopulta tehdään päätös, että puhelinkoppia ei voida enää kunnostaa. Historia toistaa tässä itseään. Aikanaan monet puhelinkopit olivat joko epäkunnossa tai hyvin epäsiistejä ilkeivallan seu-rauksena. Jos ei muuta, niin ainakin puhelinluettelosta on revitty juuri se sivu, jota itse olisit tarvinnut!

Sakari Kiuru 2001.

SOITA JA KUUNTELE

Yleisöpuhelimesta voit soittaa ja kuunnella, mitä helsinkiläiset kertovat kotikaupungistaan. Helsingin kaupunginmuseo on kerännyt kaupunkilaisten tarinoita juttujurtassa: vuonna 2014 Kannelmäen Sitratorilla ja 2015 Maunulassa. Juttujurtta kiertää jatkossakin eri puolilla kaupunkia. Juttujurtassa kerrotut tarinat videoidaan ja niitä esitetään museon tekemissä näyttelyissä. On ilahduttavaa havaita, kuinka mielellään helsinkiläiset haluavat jakaa tarinansa kameran edessä.

SKEITTARIN SILMÄ

Skeittarit etsivät jatkuvasti uusia spotteja. Voidaankin puhua skeittarin silmästä, sillä skeittari etsii katsellaan mahdollisia spotteja urbaanista ympäristöstä koko ajan. Skeittarin silmin periaatteessa mikä tahansa ympäristö on kiinnostava. Esimerkiksi jalka-palloilija tuskin katsoo satunnaista puistoa mahdollisena tai sopivana paikkana jalkapallon peluulle, sillä oikea jalkapallokenttä on joka tapauksessa parempi ja tasaisempi. Skeittari taas ei voi sulkea silmiään

kiinnostavilta paikoilta vaikka yrittäisi. Myös katsoessaan tv-sarjoja ja elokuvia, skeittari etsii katsellaan spotteja. Hän saattaa todeta itsekseen: ”Tuo New Yorkin oikeustalon edusta näyttää kiinnostavalta!” Moni skeittauksen jo lopettanut kertoo edelleen katsovansa kaupunkitilaa skeittarin silmin. Rakas harrastus jättää lähtemät-tömän jäljen.

Tommi_Bsnosepick_Suvilahti.
Mikko Kempas 2014.

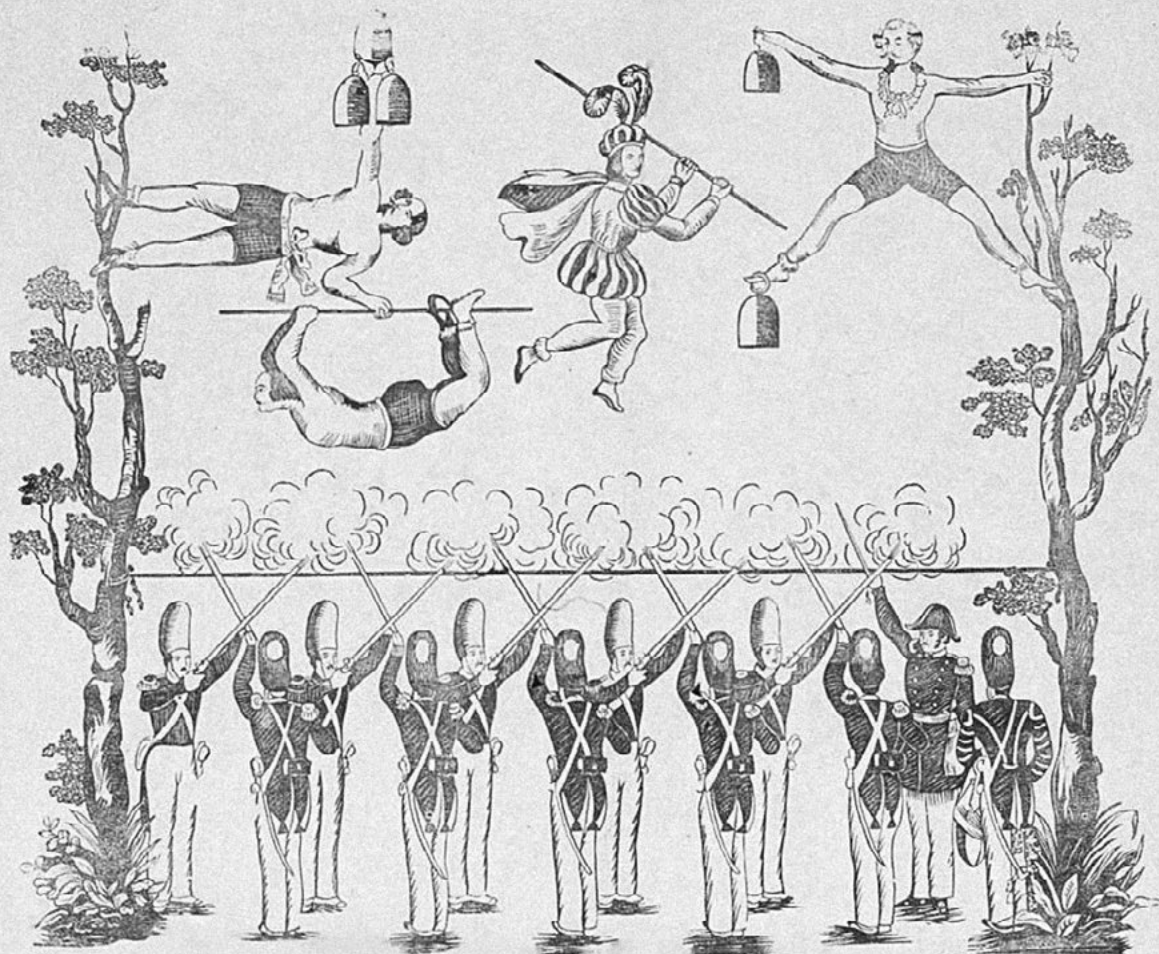

Louie Barletta_FS_Air. Mikko Sinervo 2004.

HAI JUMP on Pentti Järvelinin pää-toimittama omakustanteinen skeitti-lehti, jota on ilmestynyt kymmenen numeroa vuosina 2010–2016. Hai Jump on syntynyt tyytymättömyy-destä olemassa oleviin skeittilehtiin, ja se tarjoaa matalan kynnyksen julkaisualustan useille kirjoittajille, kuvittajille, valokuvaajille ja muille skeittikulttuurin toimijoille. Hai Jump on tekijöidensä – useiden kymmenien ihmisten – näköinen ja houkuttelee jatkuvasti lisää ihmisiä ottamaan osaa sen tekemiseen.

MIKSI TE TÄÄLLÄ KOLISTELETTE?

Luultavasti jokainen skeittauksen harrastaja törmää elämänsä aikana samaan kysymykseen: ”Miksi te täällä kolistelite, kun teille on rakennettu omia ramppejakin?” Skeittipuistot ovat nuorempi ilmiö kuin skeittaus itse, ja skeittaus ei ole riippuvaista sitä varten erikseen rakennetuista paikoista. Varta vasten luodut pinnan-muodot noudattelevat skeittauksen luonnetta, kun taas skeittaus itsessään voi mukautua mitä erilaisimpiin ympäristöihin. Skeittiparkit perustuvat skeittauksen sisäisiin käytäntöihin ja historiaan, kun taas julkisessa tilassa jokainen voi luoda itse uusia tapoja skeitata ja löytää lukemattomia mahdollisuuksia ympäristöstä, joka aluksi voi näyttää tavanomaiselta ja arkiselta.

ME TEIMME SEN!

~ HELSINGIN VALITUT PALAT ~

TUOTTAJA Jari Harju

TYÖRYHMÄ Jari Harju, Pirkko Madetoja,
Päivi Makkonen, Aki Pohjankyrö,
Hilkka Vallisaari

NÄYTTELYSUUNNITTELU Taina Väisänen, Takt

GRAAFINEN SUUNNITTELU Oona Hagman,
Suunnittelutoimisto Loft

NÄYTTELYRAKENTEET Fratelli

VALOSUUNNITTELU Kimmo Karjunen

SOVELLUKSET Matti Niinimäki, Mänsteri

KARTTASOVELLUKSET Jyrki Vanamo, Mapdon

VIDEOINSTALLAATIOT Juhana Moisander

UIMAPUVUT Aija Nurminen

KÄÄNNÖKSET Monika Arnö, Tomi Snellman

**KIITOS KAIKILLE
NÄYTTELYN SUUNNITTELUUN
JA RAKENTAMISEEN
OSALLISTUNEILLE!**

